

44. Прачытайце. Запішыце тэзісы да тэксту. На аснове тэзісаў падрыхтуйце вуснае выказванне на тэму «Асаблівасці пабудовы сказаў з аднароднымі членамі».

Пры пабудове сказаў з аднароднымі членамі павінны захоўвацца наступныя патрабаванні:

1. Нельга спалучаць як аднародныя члены ўскосны склон назоўніка і даданы сказ: *Гледачы былі ўражаны іграй акцёраў і якія дэкарацыі знаходзіліся на сцэне.* **Правільна:** *Гледачы былі ўражаны іграй акцёраў і дэкарацыямі, якія знаходзіліся на сцэне.*

2. Нельга злучаць як аднародныя дзеепрыслоўныя, дзеепрыметнікавыя словазлучэнні і даданыя часткі складаных сказаў: *Гаспадыня, рыхтуючыся да свята і калі чакала гасцей, была вельмі ўсхвалявана.* **Правільна:** *Гаспадыня была вельмі ўсхвалявана, калі рыхтавалася да свята і чакала гасцей.*

Не спалучаюцца ў якасці аднародных членаў інфінітыў і назоўнік: *Алесь любіў рыбалку і збіраць грыбы.*

3. Слова, ужытыя як аднародныя члены, павінны сэнсава спалучацца са словам (словамі), ад якога (якіх) яны залежаць: *Многа клопату і ўвагі ўдзяляюць члены бацькоўскага камітэта арганізацыі дзіцячых свят.* Нельга сказаць: *удзяляць клопат*, таму **правільны варыянт** наступны: *Многа ўвагі ўдзяляюць члены бацькоўскага камітэта арганізацыі дзіцячых свят.*

4. Распаўсюджаная памылка — замена другой часткі парнага злучніка: *Для новай школы закуплены не толькі шафы, парты і дошкі, а таксама канцылярскія прылады.* **Правільна:** *Для новай школы закуплены не толькі шафы, парты і дошкі, але і канцылярскія прылады.*

5. Злучнік *ды*, сінанімічны *і*, мае размоўную афарбоўку, таму непажаданы ў тэкстах афіцыйнага стылю: *Пры прыёме на працу прад'яўляюцца пашпарт ды ваенны білет.* **Правільна:** *Пры прыёме на працу прад'яўляюцца пашпарт і ваенны білет* (Паводле В. Кузьміч).

45. Прачытайце сказы з вучнёўскіх сачыненняў. Раствлумачце, якія парушэнні правіл пабудовы сказаў з аднароднымі членамі прывялі да ўтварэння сінтаксічна і стылістычна няправільных канструкцый. Запішыце выпраўленыя сказы.

1. Анюта — смелая, вясёлая і любіць дэтэктывы. 2. Людзі, дзеці і жывёлы радаваліся вясенняму сонейку. 3. Для поўнага шчасця мне не хапае добрай вучобы, дысцыпліны, браціка і сястрычкі. 4. У маёй сяброўкі стройная, прыгожая фігура і бадзёры настрой. 5. Сястра

любіць чысціню і чытаць кнігі. 6. Пісьменнік падкрэслівае не толькі знешнюю прыгажосць дзяўчыны, а і ўнутраную. 7. Я не люблю бананы, памідоры і калі атрымліваю дрэнныя адзнакі. 8. Былі задзейнічаны тэлебачанне і іншыя сацыяльныя сеткі. 9. Патрэбна не толькі звяртаць увагу на тэарэтычную падрыхтоўку абітурыентаў, але і на іх маўленчае развіццё. 10. У якасці матэрыялу для рамана пісьменнік выкарыстоўваў сямейныя архівы, мемуары, літаратурныя крыніцы і розныя іншыя афіцыйныя дакументы. 11. Ён любіў паляванне і пасядзець з вудай. 12. Беларуская і дыялектная мова мае вялікі патэнцыял.

46. Разгледзьце табліцу. Раскажыце пра пастаноўку знакаў прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі.

Коска ставіцца	Коска не ставіцца
АДНАРОДНЫЯ ЧЛЕНЫ СКАЗА БЕЗ АБАГУЛЬНЯЛЬНАГА СЛОВА	
Звязаны толькі інтанацыяй (без злучнікаў) ☐ , ☐	Звязаны пры дапамозе: • адзіночных спалучальных злучнікаў ☐ і ☐ ;
Звязаны пры дапамозе: • супраціўных злучнікаў ☐ , а ☐ ☐ , але ☐ ;	• адзіночных размеркавальных злучнікаў ☐ ці ☐ ;
• парных злучнікаў не толькі ☐ , але і ☐ ;	• паўторных злучнікаў у складзе ўстойлівых выразаў (<i>і смех і грэх, ні роду ні плоду</i>);
• паўторных злучнікаў і ☐ , і ☐ ці ☐ , ці ☐ ☐ , і ☐ , і ☐	• неаднолькавых злучнікаў ☐ ды ☐ і ☐
Паміж парамі аднародных членаў сказа ☐ і ☐ , ☐ і ☐	
АДНАРОДНЫЯ ЧЛЕНЫ СКАЗА З АБАГУЛЬНЯЛЬНЫМ СЛОВАМ	
☐ : ☐ , ☐ , ☐	☐ , ☐ , ☐ — ☐
☐ : ☐ , ☐ , ☐ — ...	